

УДК 657 (470 + 571)

JEL Classification: M41,G3

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2019-1.73.18>

Ю.А. Маначинська, к.е.н., доцент,

<https://orcid.org/0000-0001-9155-3417>

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
Чернівці

АКТУАРНИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ НП(С)БО ТА КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Анотація

В статті розкрито необхідність регламентації актуарного обліку на законодавчому рівні. Розглянуто спільні та відмінні риси між національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та міжнародними стандартами фінансової звітності у контексті узагальнення облікової інформації у звітності. Назріла потреба запровадження інноваційної багатовимірної 5D-облікової парадигми, тому в статті автор особливу увагу приділяє актуарному обліку в контексті національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Концептуальної основи фінансової звітності. Важливе місце відведене необхідності розробки окремого національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку з «Актуарна фінансова звітність». Розкрито специфіку форм актуарної фінансової звітності та описано склад основних форм актуарної звітності суб'єкта господарювання. Акцентовано на основних термінах, що використовуються у системі актуарного обліку, його меті, а також порядку подання актуарної фінансової звітності, складу та елементах актуарної фінансової звітності, якісних характеристиках актуарної звітності та принципам її складання, аспектам розкриття інформації в актуарній фінансовій звітності. Доводиться нагальна потреба модернізації чинної системи бухгалтерського обліку із врахуванням аспектів інноваційної актуарної 5D-актуарної облікової парадигми, активне впровадження якої сприятиме підвищенню іміджу інвестиційної привабливості національної економіки для залучення необхідного обсягу інвестицій для її розвитку.

Ключові слова: актуарний облік, національні стандарти, фінансова звітність, актуарна звітність, концептуальна основа, міжнародні стандарти фінансової звітності.

Iuliia Manachynska, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

<https://orcid.org/0000-0001-9155-3417>

Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi

ACTUARIAL ACCOUNTING IN THE SYSTEM OF NAS AND CONCEPTUAL FRAMEWORK OF FINANCIAL REPORTING

Summary

In the article is disclosed the necessity of regulation of actuarial accounting at the legislative level. The author considered the common and distinctive features between the national accounting standards

and international accounting standards in the context of the generalization of accounting information in the reporting. There is a need to introduce new approaches to an innovative multi-dimensional 5D-accounting paradigm, therefore, the author pays special attention to actuarial accounting in the context of national regulations (standards) and the Conceptual Framework for Financial Reporting. An important place is the need to develop a separate national accounting standard 3 «Actuarial Financial Statements». The author focused on the actual issues of implementation of actuarial accounting in the practice of economic activity domestic enterprises of small, medium and large businesses with the purpose of attracting the necessary volume of financial investments in their development are investigated. In the article it is investigated specificity of the proposed NAS 3 «Actuarial Financial Statements» were analyzed and a comparative description of its main sections: I. General Provisions, II. «Structure and elements of actuarial reporting», III. «Qualitative characteristics of actuarial reporting and principles of its compilation» and IV «Disclosure of information in actuarial financial statements» from NAS 1 «General requirements for financial reporting» and NAS 2 «Consolidated financial statements». The author analyzed specifics forms of actuarial financial reporting and the composition of the main forms of actuarial accounts of an entity is described in the article. The author placed emphasis on the main terms used in the system of actuarial accounting, its purpose and procedure for presentation of actuarial financial statements, the composition and elements of actuarial financial statements, qualitative characteristics of actuarial reporting and the principles of its compilation, aspects of disclosure in the actuarial financial statements. We have an urgent need to modernize the current accounting system taking into account aspects of the innovative actuarial 5D-actuarial accounting paradigm, which will actively promote the image of the investment attractiveness of the national economy to attract the necessary investments in development.

Keywords: actuarial accounting, national standards, financial reporting, actuarial reporting, conceptual framework, international standards of financial reporting.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Євроінтеграційний курс України, комплексна діджиталізація (від англ. «*digital*» – цифровий) інноваційної національної економіки диктують нові «правила гри» для обліковців-професіоналів. Сучасна облікова концепція покликана створити багатовимірний простір у спектрі «віддзеркалення» майбутнього потенціалу розвитку бізнесу та в світлі прогностичних тенденцій результативності господарської діяльності підприємств. Бухгалтерський облік, як «мова бізнесу», здатен «врятувати його», тобто вивести із кризового становища та негативних фінансових результатів, іншими словами, дати поштовх для позитивних тенденцій та прибуткового функціонування на світовій арені.

Проте традиційна облікова система майже не здатна подолати всі із перелічених проблем, саме тому, їй на зміну, прийшла нова інноваційна актуарна концепція обліку. Для європейських країн актуарна облікова парадигма вже доволі давно стала звичним явищем, адже саме вона створює сприятливий ґрунт для підвищення інвестиційної привабливості бізнесу крізь призму актуарної фінансової звітності. Проте важливою проблемою залишається та, що, ні Концептуальна основа фінансової

звітності, та відповідно Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), ні Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) офіційно не регламентують на законодавчому рівні такий вид бухгалтерського обліку, як актуарний. Внаслідок таких змін та перетворень у сучасній обліковій системі постала нагальна необхідність дослідити необхідність законодавчого обґрунтування актуарного бухгалтерського обліку в контексті Концептуальної основи фінансової звітності та НП(С)БО, що й визначає актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Щодо безпосереднього обґрунтування нагальної необхідності впровадження у практику застосування підприємствами актуарного обліку, то зазначені питання доволі детально та всебічно розкриті у працях таких зарубіжних науковців, як М. М. Гурської [7], М. І. Кутера [7], В. Б. Івашкевича [8], Ж. Рішара [9], С. Г. Пенмана [16], А. І. Шигаєв [8], В. Г. Широбокова [10], Т. Є. Янг [17] та інших. Зокрема, М. М. Гурська, М. І. Кутер [7], С. Г. Пенман [16] та Т.Є. Янг [16] детально описують його предмет та об'єкти, а також визначають специфічний методичний інструментарій. Проте найвагоміший внесок в обґрунтування необхідності застосування актуарного обліку здійснили В. Б. Івашкевич та А. І. Шигаєв [8]. Зокрема А. І. Шигаєв [8] дослідив основні аспекти удосконалення моделі фінансової звітності в контексті МСФЗ та безпосередньо розглянув питання трансформації показників фінансового обліку і звітності за МСФЗ в актуарну фінансову звітність. У працях Ж. Рішара [9] особлива увага приділяється визначенню поняття «актуарний облік», його основним характеристикам та методиці складання Актуарного звіту про фінансовий стан. Зокрема французький вчений звернув увагу на ту обставину, що у більшості випадків, на практиці працівники облікового апарату не ведуть «актуарний облік» а надають можливість його «практикувати» біржам, або ж спеціалістам з оцінки вартості підприємства [9, с.87].

Серед вітчизняних науковців до питання обґрунтування змісту «актуарної концепції» у своїх дослідженнях звертається А. О. Лаговська [11], зокрема, науковиця акцентує увагу на системно-кібернетичному підході до розвитку фундаментальної бази бухгалтерського обліку, відзначаючи, що: «...кібернетика досліджує управління, комунікаційні зв'язки та перетворення вхідних даних та вихідної інформації, відносно системи бухгалтерського обліку досить важливим є пізнання специфіки не лише генерування облікової інформації, та й процесу організації

комунікаційної взаємодії облікової системи з іншими підсистемами, що зумовлює необхідність врахування часового фактору як при генеруванні інформації, так і при змістовному наповненні облікового повідомлення (врахування характеру представлення інформації, ретроспективної, поточної та прогнозованої (актуарної)) та рівня організації комунікаційної взаємодії даної підсистеми управління» [11]. Отже, А. О. Лаговська [11] схиляється до думки, що інформація із системи актуарного обліку має прогностичний, іншими словами – перспективний зміст, адже саме на її основі можна побачити майбутні тенденції зміни потенціалу бізнесу на довготривалу перспективу, що окреслена відповідним часовим лагом.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (зі змінами, внесеними Законом України № 2545-VIII від 18.09.2018 р.) [1] попереднє положення про те, що НП(С)БО «не суперечать» МСФЗ змінилося на твердження, що НП(С)БО «розроблені на основі МСФЗ». На офіційному сайті популярного облікового періодичного видання «Головбух» [12] зазначена новація обґрунтовується, як «вимога часу», пов'язана із потребою зіставлення фінансової інформації на території Європейського союзу (ЄС) й країн-членів, та є підтвердженням наявності відмінностей між МСФЗ та НП(С)БО. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності (МСБО та МСФЗ) – це стандарти, які видає Міжнародна рада з бухгалтерського обліку (IASB), що включають: Концептуальну основу фінансової звітності; 17 МСФЗ (IFRS); 28 МСБО (IAS), МСФЗ для малих та середніх підприємств (IFRS for SMEs); інтерпретації (тлумачення) (нові IFRIC і старі SIC). Варто зазначити, що певні аспекти основоположних якісних характеристик, які є характерними для актуарної фінансової звітності, містить Концептуальна основа фінансової звітності [12], проте в ній така звітність зовсім не регламентується як «актуарна», а характеризується як «фінансова звітність загального призначення» (Розділ 1 «Мета фінансової звітності загального призначення», М4; М7). Щодо чинних НП(С)БО, то в Україні на законодавчому рівні такий вид бухгалтерського обліку, як актуарний взагалі не задекларований. Внаслідок таких обставин, задля подальшого впровадження актуарного обліку в практику господарської діяльності вітчизняних підприємств, виникає необхідність у розробці методичних рекомендацій по удосконаленню чинних національних стандартів на основі врахування положень Концептуальної основи фінансової звітності

[4], зокрема у контексті фінансової звітності загального призначення, якісні характеристики якої, на нашу думку, є характерними для актуарної фінансової звітності, що складається на підставі узагальнених облікових даних із системи актуарного бухгалтерського обліку.

Формулювання цілей статті. Основною метою статті є дослідження та обґрунтування необхідності законодавчої регламентації актуарного виду бухгалтерського обліку в контексті Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності, у відповідності до їх Концептуальної основи, зокрема якісних характеристик фінансової звітності загального призначення.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні в Україні діє 30 Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), відповідно стаття 1, Розділу I «Загальні положення» Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 року (із змінами, внесеними Законом України № 2545-VIII від 18.09.2018) [1] трактує НП(С)БО як «...нормативно-правовий акт, яким визначаються принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності підприємствами (крім підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі), розроблений на основі міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і законодавства Європейського Союзу у сфері бухгалтерського обліку та затверджений центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку» [12].

І.Г. Чалий [13] акцентує увагу на тому, що згадка про МСФЗ у дефініції НП(С)БО лише декларує «ідеологічне поєднання» між двома системами стандартизації бухгалтерського обліку та фінансової звітності. На думку вітчизняного вченого, така «ідеологія» створює сприятливу основу для застосування МСФЗ як своєрідного «довідника», який є помічником при веденні обліку за НП(С)БО. Проте науковець акцентує увагу на тому, що національна нормативна база не містить у своєму складі прямої норми Закону щодо можливості запозичення досвіду інших систем стандартизації облікових концепцій, за умови відсутності відповідних настанов у чинних НП(С)БО, та керується для надання такого судження п.12 МСБО 12 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [6] наступного змісту: «...під час

здійснення судження управлінський персонал має враховувати найостанніші положення інших органів, що розробляють та затверджують стандарти, які застосовують подібну концептуальну основу для розробки стандартів, іншу професійну літературу з обліку та прийняті галузеві практики...» [13]. Відповідно, оскільки Закон України № 996-XIV [1] визначає методологічну спорідненість НП(С)БО та МСФЗ (вітчизняні стандарти бухгалтерського обліку розробляються «на основі» міжнародних) то на думку І.Г. Чалого [13], МСФЗ щодо наших стандартів є базовими.

Цілковито підтримуємо такий підхід вітчизняного вченого, та вважаємо за потрібне запровадити окремий національний стандарт щодо регламентації основних аспектів актуарного обліку та звітності «на основі» якісних характеристик фінансової звітності загального призначення, викладених у Концептуальній основі фінансової звітності [4]. У попередніх наших дослідженнях [15] ми вже наводили фрагмент запропонованого проекту Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 3 «Актуарна фінансова звітність» (Свідоцтво про реєстрацію авторського права «The need of development of NAR 3 «Actuarial financial reports» in the context of business management» №78958, May, 11, 2018), де параграфи 3.1 – 3.3, Розділу III «Якісні характеристики актуарної фінансової звітності та принципи її підготовки» розроблені «на основі» Концептуальної основи [4] в контексті фінансової звітності загального призначення. Підставою для правомірності означеного вище контексту, на думку І.Г. Чалого, виступає стаття 8 «Аналогія» Цивільного кодексу України [13].

У контексті національних стандартів актуарний облік та звітність слід розглядати першочергово на паралелях з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] та НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» [3], і відповідно враховувати «аналогію» їх побудови в запропонованій структурі НП(С)БО 3 «Актуарна фінансова звітність», табл. 1.

З даних табл. 1 помітно, що структура запропонованого НП(С)БО 3 «Актуарна фінансова звітність» аналогічна до структури НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], адже містить у своєму складі 4 розділи: I. «Загальні положення», II. «Склад та елементи фінансової/актуарної звітності», III. «Якісні характеристики фінансової/актуарної звітності та принципи її складання» та IV «Розкриття інформації у фінансовій/актуарній фінансовій звітності». Суттєво за своєю структурою відрізняється чинне НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність», яке складається із трьох розділів: I. «Загальні положення», II.

Порівняльна характеристика фрагментів НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» [3] та НП(С)БО 3 «Актуарна фінансова звітність» (авторська розробка)

№ з/п	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2]	НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність» [3]	НП(С)БО 3 «Актуарна фінансова звітність» (авторська розробка)
1	2	3	4
1.	I. Загальні положення		
1.1	Цим Національним положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи складання фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.	Це Національне положення (стандарт) визначає порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності.	Цим Національним положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки актуарної фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів.
1.2	Норми цього Національного положення (стандарту) застосовуються до фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб (далі - підприємства) усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ), які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством.	Норми цього Національного положення (стандарту) застосовуються групою юридичних осіб (далі - група підприємств), яка складається з підприємства, що контролює інші підприємства (материнське (холдингове) підприємство), та дочірніх підприємств (крім групи підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності, або групи підприємств, у якій підприємство, що контролює інші підприємства (материнське (холдингове) підприємство), складає фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності)...	Норми цього Національного положення (стандарту) застосовуються до актуарної фінансової звітності юридичних осіб (далі - підприємства) усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ), які за необхідності можуть трансформувати фінансову звітність та фінансову звітність, складену за МСФЗ в актуарну фінансову звітність.
1.3	Терміни, що використовуються в національних положеннях (стандартах) мають такі значення:	Терміни, що використовуються в національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку,	Терміни, що використовуються в національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку,

1	2	3	4
	<p>бухгалтерського обліку, активи; баланс (звіт про фінансовий стан); бухгалтерська звітність; витрати; власний капітал; грошові кошти (гроші); доходи; еквіваленти грошових коштів (грошей); збиток; звичайна діяльність; звіт про власний капітал; звіт про рух грошових коштів; звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід); зобов'язання; інвестиційна діяльність - придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів (грошей); інший сукупний дохід;</p>	<p>мають такі значення: владні повноваження; внутрішньогрупові операції; внутрішньогрупове сальдо; група; неконтрольована частка; нереалізовані прибутки та збитки від внутрішньогрупових операцій; права захисту інтересів інвесторів.</p>	<p>мають такі значення: операційні активи; операційні зобов'язання; фінансові активи; фінансові зобов'язання; чисті операційні активи; чисті фінансові активи (зобов'язання); актуарна фінансова звітність.</p>
<p>1.4</p>	<p>консолідована фінансова звітність; користувачі звітності; міжнародні стандарти фінансової звітності; національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку; негрошові операції; необоротні активи; облікова політика; оборотні активи; операційна діяльність; операційний цикл; основна діяльність; прибуток; примітки до фінансової звітності; принцип бухгалтерського обліку; розкриття; рух грошових коштів (грошей); стаття; сукупний дохід; суттєва інформація; фінансова діяльність; фінансова звітність; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).</p>	<p>Це Національне положення (стандарт) не поширюється на програми виплат після закінчення трудової діяльності або інші довгострокові програми виплат працівникам, які регулюються П(С)БО 26 «Виплати працівникам», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 28 жовтня 2003 року № 601, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 листопада 2003 року за № 1025/8346 (із змінами).</p>	<p>-</p>

Продовження табл. 1

1	2	3	4
1.5	Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства.	-	Метою складання актуарної фінансової звітності є надання реальним та потенційним інвесторам при прийнятті рішень про вкладення капіталу в об'єкт інвестування повної, правдивої та неупередженої інформації про зміну економічної вартості бізнесу та майбутні грошові потоки об'єкта інвестування.
1.6	Порядок і строки подання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності користувачам визначаються законодавством.	Консолідовану фінансову звітність подає материнське підприємство.	Порядок подання актуарної фінансової звітності інвесторам визначається керівництвом підприємства.
1.7	-	До консолідованої фінансової звітності включають показники фінансової звітності материнського підприємства та всіх дочірніх підприємств.	-
1.8	-	У разі, якщо дочірнє підприємство перестає бути контрольованим, материнське підприємство...	-
2.	II. Склад та елементи фінансової звітності	II. Порядок складання консолідованої фінансової звітності	II. Склад та елементи актуарної звітності
2.1	Фінансова звітність складається з: балансу (звіту про фінансовий стан) (далі – баланс), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) (далі – звіт про фінансові результати), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності...	Фінансова звітність материнського підприємства та його дочірніх підприємств, що використовується при складанні консолідованої фінансової звітності, складається за той самий звітний період і на ту саму дату балансу...	Актуарна фінансова звітність складається з: Актуарного балансу (актуарного звіту про фінансовий стан) (далі – актуарний баланс), актуарного звіту про сукупний прибуток (актуарного звіту про сукупний прибуток) (далі – актуарний звіт про сукупний прибуток), актуарний звіт про рух грошових коштів (актуарний баланс руху грошових коштів), актуарний звіт про зміни у власному капіталі...

1	2	3	4
3.	III. Якісні характеристики фінансової звітності та принципи її складання	III. Розкриття інформації у фінансовій звітності	III. Якісні характеристики актуарної звітності та принципи її складання
3.1	Інформація, яка наводиться у фінансовій звітності, повинна бути дохідлива і зрозуміла її користувачам за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації.	У консолідованій фінансовій звітності неkontrolьована частка у власному капіталі, чистому прибутку (збитку) та сукупному доході в консолідованій фінансовій звітності наводиться окремо.	Інформація, яка надається в актуарній фінансовій звітності, повинна бути корисною для нинішніх та потенційних інвесторів, позикодавців та інших кредиторів у прийнятті рішень про надання ресурсів цьому суб'єктові господарювання. Такі рішення охоплюють придбання, продаж або утримання інструментів власного капіталу та боргових інструментів, а також надання або погашення позик та інших форм кредитів [M4. Концептуальної основи фінансової звітності [4].
3.2	Фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому.	У примітках до консолідованої фінансової звітності наводиться інформація про: 1) перелік дочірніх підприємств, які контролюються материнським підприємством, із зазначенням назви дочірніх підприємств, країни реєстрації та місцезнаходження, частки в капіталі, частки в розподілі голосів, іншої форми контролю; 2) причини, з яких показники фінансової звітності дочірнього підприємства не включено до консолідованої фінансової звітності; 3) перелік дочірніх підприємств, над якими втрачено контроль протягом звітного періоду; 4) назви підприємств, у яких підприємству, яке	Актуарна фінансова звітність повинна містити корисну, тобто доречну та правдиву інформацію про ресурси суб'єкта господарювання, вимоги до суб'єкта господарювання, та про те наскільки ефективним і результативним є управлінський персонал та керівна рада виконали свої обов'язки для використання ресурсів суб'єкта господарювання, щоб нинішні та потенційні інвестори, позикодавці та інші кредитори могли оцінити перспективи майбутніх чистих надходжень грошових коштів суб'єкта господарювання [M4; ЯХ4. Концептуальної основи фінансової звітності [4].

Продовження табл. 1

1	2	3	4
		<p>звітує, прямо або опосередковано належить більше половини голосів, але яке з причин відсутності контролю не є дочірнім підприємством;</p> <p>5) вплив придбання або продажу дочірніх підприємств на фінансовий стан, фінансові результати звітного періоду та такі самі показники попереднього періоду;</p> <p>6) статті консолідованої фінансової звітності, до яких застосовувалася різна облікова політика.</p>	
3.3	<p>Фінансова звітність повинна бути достовірною (правдивою). Інформація, наведена у фінансовій звітності, є достовірною (правдивою), якщо вона не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності.</p>	<p>Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, до сфери управління яких належать суб'єкти державного сектору економіки, та органи, які здійснюють управління майном суб'єктів комунального сектору економіки, у примітках до консолідованої фінансової звітності наводять інформацію про фінансові інвестиції (вкладення) у цінні папери та до статутних капіталів підприємств за кожним підприємством із зазначенням розміру частки в капіталі таких підприємств.</p>	<p>Актурарна фінансова звітність не призначена для того, щоб показати вартість суб'єкта господарювання, що звітує; але вона надає інформацію з метою допомогти нинішнім та потенційним інвесторам, позикодавцям та іншим кредиторам оцінити вартість суб'єкта господарювання. [М7. Концептуальної основи фінансової звітності [4].</p>
3.4	<p>Фінансова звітність повинна надавати можливість користувачам порівнювати: фінансові звіти підприємства за різні періоди; фінансові звіти різних підприємств.</p>	-	-
3.5	<p>Передумовою є наведення відповідної інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику і її зміни. Установлення і зміни облікової політики підприємства здійснюються</p>	-	-

1	2	3	4
	<p>підприємством, яке визначає її за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів.</p>		
3.6	<p>Фінансова звітність підприємства формується з дотриманням таких принципів: автономності підприємства; безперервності діяльності; періодичності; історичної (фактичної) собівартості; нарахування; повного висвітлення, згідно з яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі; послідовності; обачності; превалювання сутності над формою; єдиного грошового вимірника.</p>	-	<p>Актурна фінансова звітність підприємства формується з дотриманням фундаментальних та підсилюючих принципів-вимог.</p> <p>До фундаментальних принципів належать: принципи-вимоги доречності (релевантності) і правдивого представлення.</p> <p>До підсилюючих принципів належать: принцип-вимога порівняння, своєчасності та зрозумілості.</p>
4.	IV. Розкриття інформації у фінансовій звітності	-	IV. Розкриття інформації в актуарній фінансовій звітності
4.1	<p>Фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності складають підприємства, які відповідно до законодавства зобов'язані їх застосовувати, а також ті, які прийняли таке рішення самостійно.</p>	-	<p>В актуарному звіті про сукупний прибуток інформація про розрахунок величини власного капіталу на початок та на кінець звітного періоду наводиться окремо.</p>
4.2	<p>У фінансовій звітності обов'язково наводиться інформація, розкриття якої вимагають національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку або міжнародні стандарти фінансової звітності та/або інші нормативно-правові акти МФУ...</p>	-	<p>Складання актуарного звіту про сукупний прибуток здійснюється в два етапи...</p>

«Порядок складання консолідованої фінансової звітності» та III. «Розкриття інформації у фінансовій звітності». В табл. 1 наведено фрагмент змістового наповнення запропонованого нами НП(С)БО 3 «Актуарна фінансова звітність», більш детально його структуру було розкрито у попередніх наших дослідженнях за напрямом окресленої проблематики [15]. Помітно, що параграф 3.1 Розділу III запропонованого проекту НП(С)БО 3 складений «на основі» параграфу М.4 Концептуальної основи фінансової звітності; п. 3.2 – на п.М.4; ЯХ4, а п. 3.3 – на п. М.7.

Якщо порівнювати НП(С)БО 1 [2] з МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [5], то варто зауважити, що міжнародний стандарт, на протигагу національному, не містить регламентованої форми звіту, тобто форма вільна, при цьому є лише перелік мінімальних рядків, які підлягають розкриттю [12].

У контексті МСФЗ ділянку складання та подання консолідованої фінансової звітності регламентує МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність». Перелік чинних НП(С)БО та, відповідно, місця в ньому запропонованого до запровадження НП(С)БО 3 «Актуарна фінансова звітність», узагальнено в табл. 2.

Таблиця 2

**Перелік чинних Національних положень (стандартів)
бухгалтерського обліку (станом на 01.01.2019 р.)*
та запропонованого нового стандарту**

№ з/п	НП(С)БО №	Назва НП(С)БО	№ з/п	НП(С)БО №	Назва НП(С)БО
1	2	3	4	5	6
1.	НП(С)БО 1	Загальні вимоги до фінансової звітності	18.	П(С)БО 22	Вплив інфляції
2.	НП(С)БО 2	Консолідована фінансова звітність	19.	П(С)БО 23	Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін
	НП(С)БО 3 (Авторська розробка)	Актуарна фінансова звітність	20.	П(С)БО 24	Прибуток на акцію
3.	П(С)БО 6	Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах	21.	П(С)БО 25	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва
4.	П(С)БО 7	Основні засоби	22.	П(С)БО 26	Виплати працівникам
5.	П(С)БО 8	Нематеріальні активи	23.	П(С)БО 27	Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність
6.	П(С)БО 9	Запаси	24.	П(С)БО 28	Зменшення корисності активів

1	2	3	4	5	6
7.	П(С)БО 10	Дебітосрєка заборгованість	25.	П(С)БО 29	Фінансова звітність за сегментами
8.	П(С)БО 11	Зобов'язання	26.	П(С)БО 30	Біологічні активи
9.	П(С)БО 12	Фінансові інвестиції	27.	П(С)БО 31	Фінансові витрати
10.	П(С)БО 13	Фінансові інструменти	28.	П(С)БО 32	Інвестиційна нерухомість
11.	П(С)БО 14	Оренда	29.	П(С)БО 33	Витрати на розвідку запасів корисних копалин
12.	П(С)БО 15	Дохід	30.	П(С)БО 34	Платіж на основі акцій
13.	П(С)БО 16	Витрати			
14.	П(С)БО 17	Податок на прибуток			
15.	П(С)БО 18	Будівельні контракти			
16.	П(С)БО 19	Об'єднання підприємств			
17.	П(С)БО 21	Вплив змін валютних курсів			

*Джерело: 14

Важливою відмінністю фінансової звітності за МСФЗ і НП(С)БО є те, що перші регламентують свободу в назвах рядків звітності, тоді як національні стандарти суворо регламентують назви рядків (у тому числі й вписуваних (додаткових) у відповідності до НП(С)БО 1 [2]. Сьогодні МСФЗ обов'язкові для всіх суб'єктів господарської діяльності – в 91 країні світу, для частини суб'єктів – в 6 країнах, дозволені до застосування поряд з національними стандартами – у 25 країнах [14], табл. 3 та 4.

Після реорганізації Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) перейменувала міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) у міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ/ International Financial Reporting Standards – IFRS) [14].

Таблиця 3

Перелік міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), станом на 01.01.2019р.*

№ з/п	МСБО №__	Назва МСБО	№ з/п	МСБО №__	МСБО
1	2	3	4	5	6
1	МСБО 1	Подання фінансової звітності	16	МСБО 26	Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення
2	МСБО 2	Запаси	17	МСБО 27	Окрема фінансова звітність
3	МСБО 7	Звіт про рух грошових коштів	18	МСБО 28	Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства

Продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6
4	МСБО 8	Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки	19	МСБО 29	Фінансова звітність в умовах гіперінфляції
5	МСБО 10	Події після звітного періоду	20	МСБО 32	Фінансові інструменти: подання
6	МСБО 11	Будівельні контракти	21	МСБО 33	Прибуток на акцію
7	МСБО 12	Податки на прибуток	22	МСБО 34	Проміжна фінансова звітність
8	МСБО 16	Основні засоби	23	МСБО 36	Зменшення корисності активів
9	МСБО 17	Оренда	24	МСБО 37	Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи
10	МСБО 18	Дохід	25	МСБО 38	Нематеріальні активи
11	МСБО 19	Виплати працівникам	26	МСБО 40	Інвестиційна нерухомість
12	МСБО 20	Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу	27	МСБО 41	Сільське господарство
13	МСБО 21	Вплив змін валютних курсів			
14	МСБО 23	Витрати на позики			
15	МСБО 24	Розкриття інформації про зв'язані сторони			

*Джерело: 14

Водночас міжнародні стандарти, випущені до 2001 року, зберігають свою колишню назву, тобто МСБО [14]. Станом на 01 січня 2019 р. РМСБО випущено 15 міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) (табл. 4). Безпосереднє авторське право на МСФЗ та інші видання РМСБО має Фонд з міжнародних стандартів фінансової звітності [12].

Міжнародна фінансова звітність спрямована на реального та потенційного інвестора, тобто за своїм змітовим наповненням здатна сформулювати «імідж» інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання. Тотожна характерна риса є притаманною і для системи актуарного обліку та узагальненого на його основі інформаційного наповнення актуарної звітності.

У МСФЗ зацікавлені великі країни, а також транснаціональні корпорації (ТНК), за даними офіційного періодичного видання «Головбух» [12] до найпотужніших «донорів» Фонду МСФЗ в особі держав є: Китай, Євросоюз, Великобританія та Франція. Щодо приватного бізнесу, то найпотужнішими донорами виступають: підприємства корпоративного типу США, а саме:

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

Citigroup, Morgan Stanley, Bank of America, Microsoft, CFA Institute, Oracle; відомі корпорації Німеччини, зокрема: BMW, Adidas, Bayer; а також провідні аудиторські фірми: KPMG, PwC, Ems & Young [12].

Таблиця 4

Перелік міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), станом на 01 січня 2019р.*

№ з/п	МСФЗ №__	Назва МСФЗ		МСФЗ №__	Назва МСФЗ
1	МСФЗ 1	Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності	9	МСФЗ 9 Додаток В	Фінансові інструменти
2	МСФЗ 2	Платіж на основі акцій	10	МСФЗ 10	Консолідована фінансова звітність
3	МСФЗ 3	Об'єднання бізнесу	11	МСФЗ 11	Спільна діяльність
4	МСФЗ 4	Страхові контракти	12	МСФЗ 12	Розкриття інформації про частки участі в інших суб'єктах господарювання
5	МСФЗ 5	Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність	13	МСФЗ 13	Оцінка справедливої вартості
6	МСФЗ 6	Розвідка та оцінка запасів корисних копалин	14	МСФЗ 14	Відстрочені рахунки тарифного регулювання
7	МСФЗ 7	Фінансові інструменти: розкриття інформації	15	МСФЗ 15	Дохід від договорів з клієнтами
8	МСФЗ 8	Операційні сегменти			

*Джерело: 14

Саме вони, виходячи на ринки інших держав, в тому числі й України, зацікавлені у звітності, яка спрямована на інвестора. Саме таке інформаційне наповнення міститься в системі актуарного обліку, узагальнена інформація з якого знаходить відображення в актуарій фінансовій звітності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. В цілому, за результатами проведеного дослідження актуарного обліку в контексті національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Концептуальної основи фінансової звітності варто зазначити, що зазначений вид бухгалтерського обліку потребує нагальної регламентації на законодавчому рівні в Україні. Адже його змістове наповнення, узагальнене в формах актуарної звітності, формує імідж інвестиційної привабливості для приватного бізнесу та є

запорукою успіху на міжнародній арені ринку капіталу в умовах кризових тенденцій у вітчизняній економічній системі. За таких умов, пропонуємо включити до переліку чинних НП(С)БО ще один національний стандарт 3 «Актуарна фінансова звітність», структуру якого, на нашу думку в певною мірою слід будувати «на основі» вимог МСФЗ, а саме – Концептуальної основи фінансової звітності [4] щодо основних якісних характеристик фінансових звітів загального призначення (п.п.М.4; ЯХ4; М.7). Це пришвидшить процес адаптації вітчизняної облікової системи до інноваційних змін епохи діджиталізації та цифровізації національної економіки, а також забезпечить перехід на наступну стадію розвитку бухгалтерського обліку – актуарну. У комплексному вимірі зазначені процеси сприятимуть підвищенню інвестиційної привабливості малого (зокрема мікропідприємництва), середнього та великого бізнесу, оскільки не обмежуватимуть традиційну систему бухгалтерського обліку лишень констатацією господарських фактів минулих подій, а забезпечать просторову інтерпретацію господарської діяльності підприємства за багатовимірної просторової інтерпретації бізнес-процесів у 5D-форматі інноваційної актуарної облікової концепції. Останнє окреслює перспективи подальших розвідок у рамках обраної проблематики, а саме щодо розкриття основних аспектів облікових процедур із врахуванням особливостей інноваційної 5D-моделі актуарного обліку та використання її даних для оцінки вартості агробізнесу України.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV / Верховна Рада України. URL: Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 18.05.2019).
2. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Наказ від 07.02.2013 № 73 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 25.05.2019).
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» [Електронний ресурс] : Наказ від 27.06.2013 № 628 / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13> (дата звернення: 25.05.2019).
4. Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс] : Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_009 (дата звернення: 25.05.2019).
5. Подання фінансової звітності (IASB 1) [Електронний ресурс] : МСБО 1. – [Чинний від 2012-01-01]. – США: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_013

6. МСФЗ 12. Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки, 2012. URL: Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020 (дата звернення: 07.15.2019). (Міжнародний стандарт фінансової звітності).
7. Кутер М.И. Анализ моделей статического и динамического учета / М.И. Кутер, М. М. Гурская // Экономический анализ: теория и практика. – 2010. - № 9. – С. 87 – 129.
8. Шигаев А.И. Актуарный учет и использование его данных для управления / А. И. Шигаев; под ред. д-ра экон. наук, проф. В.Б. Ивашкевича. – М. : Магистр : ИНФРА-М, 2011. – 224 с.
9. Ришар Ж. Бухгалтерский учет: теория и практика / Ж. Ришар; Пер. с фр. под ред. проф. Я.В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 160 с.
10. Ширококов В.Г. Вектор развития активно-адаптивной системы бухгалтерского учета в агропромышленном комплексе / В.Г. Ширококов // Международный бухгалтерский учет, 2012. – №31 (229). – С.3 – 9.
11. Лаговська О.А. Системно-кібернетичний підхід розвитку фундаментальних засад бухгалтерського обліку / О. А. Лаговська // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка / В.П. Мікловда, М.І. Пітюлич, Н.М. Гапак. – Ужгород: Видавництво УЖНУ «Говерла», 2012. – Вип. 2 (36). – С. 296–300 / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3713/1.pdf>
12. Головбукх : офіц. веб-сайт URL: Національний банк України: офіц. веб-сайт. URL: Режим доступу: <https://www.golovbukh.ua/> (дата звернення: 27.05.2019).
13. Чалий І.Г. Ситуація не врегульована НП(С)БО: чи можна застосувати МСФЗ / І.Г. Чалий // Головбукх. – 2018. – №7 (1062) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://egolovbukh.mcfir.ua/article.aspx?aid=624860&utm_medium=refer&utm_source=golovbukh.ua&utm_campaign=content_link
14. Литвин Н. Б. Фінансовий облік у банках (у контексті МСФЗ) [Текст] : підручник/ Н. Б. Литвин. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2017. – 676 с.
15. Luchik S.D. The need of development of NAR 3 «Actuarial financial reports» in the context of business management / S.D. Luchik, Yu.A. Manachynska, V.I. Yevdoshchak // Науковий вісник Полісся (Scientific bulletin of Polissia). – 2018. – № 1. – С.77 – 84.
16. Penman S.H. Financial Statement Analysis and Security Valuation. 3rd ed. New York : McGraw-Hill/Irwin, 2007. – 234 p.
17. Young T.E. Presidential address: The origin and development of scientific and professional societies, with their bearing upon the Institute of Actuaries and its associated profession // Journal of the Institute of Actuaries. – 1897. – Vol. 33. – PP. 123 – 143.

References:

1. *About accounting and financial reporting in Ukraine*, Law of Ukraine 16.07.1999p. № 996/XIV. Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Accessed 22 May 2019) (in Ukr.).
2. *General requirements for financial statements* (2013), NP(S)BO 1, Order from 07th November 2013, No. 73. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (Accessed 19 May 2019) (in Ukr.).
3. *Consolidated Financial Statements* (2013), NP(S)BO 2, Order from 27th June 2013, No. 628. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13> (Accessed 17 May 2019) (in Ukr.).

4. *Conceptual basis of financial reporting* (2011). Council on International Accounting Standards. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_009 (Accessed 15 May 2019) (in Ukr.).
5. *Presentation of financial statements* (2012). IAS, Order from 01th January 2012, No.1. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_013 (Accessed 19 May 2019) (in Ukr.).
6. *Financial Instruments: Disclosure*, Council on International Accounting Standards 01.01.2012 № 929-007. IFRS. Available at: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IFRS%2007_ukr_2016.doc.pdf (Accessed 07 May 2019).
7. Kuter, M.I. (2010). Analysis of models of static and dynamic accounting. *Jekonomicheskij analiz: teorija i praktika [Economic Analysis: Theory and Practice]*, vol. 9, pp. 87-129 (in Russ.).
8. Shigaev, A.I., Ivashkevich V.B. (2011). *Aktuarnyj uchet i ispol'zovanie ego dannyh dlja upravlenija [Actuarial accounting and use of its data for management]*, Moscow, 224 p. (in Russ.).
9. Richard, J. (2000). *Buhgalterskij uchet: teorija i praktika [Accounting: theory and practice]*, Moscow, 224 p. (in Russ.).
10. Shirobokov, V.G. (2012). Vector of the development of an active-adaptive accounting system in the agro-industrial complex. *Mezhdunarodnyj buhgalterskij uchet [International Accounting]*, vol. 31 (229), pp. 3-9 (in Russ.).
11. Lahovs'ka, O.A. (2012). System-cybernetic approach to the development of the fundamental principles of accounting. *Systemno-kibernetychnyj pidkhid rozvytku fundamental'nykh zasad bukhgalters'koho obliku [Scientific bulletin of Uzhgorod University]*, vol. 2 (36). Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/3713/1.pdf> (Accessed 27 May 2019).
12. Chief Accountant, Official website (2019). Available at: <https://www.golovbukh.ua/> (Accessed 27 May 2019).
13. Chalyj, I.H. (2018). The situation is not regulated by NP (C) BO: Is it possible to apply IFRS. *Chief Accountant*, vol. 7 (1062). Available at: https://egolovbuh.mcfp.ua/article.aspx?aid=624860&utm_medium=refer&utm_source=golovbukh.ua&utm_campaign=content_link (Accessed 27 May 2019).
14. Lytvyn, N.B. (2017). *Finansovyj oblik u bankakh (u konteksti MSFZ) [Financial accounting in banks (in the context of IFRS)]*, Kiev, 676 p. (in Ukr.).
15. Luchik, S.D., Manachynska, Yu.A., Yevdoshchak, V.I. (2018). The need of development of NAR 3 «Actuarial financial reports» in the context of business management. *Naukovyj visnyk Polissia [Scientific bulletin of Polissia]*, no. 1, pp.77-84 (in Eng.).
16. Penman, S.H. (2007). *Financial Statement Analysis and Security Valuation*, 3rd ed., McGraw-Hill/Irwin, New York.
17. Young, T.E. (1897). Presidential address: The origin and development of scientific and professional societies, with their bearing upon the Institute of Actuaries and its associated profession, *Journal of the Institute of Actuaries*, Vol. 33, pp. 123-143.